

الگویی برای تعیین ترکیب بهینه کشت در برنامه ریزی های منطقه‌ای

* محمد رضا مشکانی - ** زهراسادات مشکانی

چکیده:

ترکیب کشت انواع محصولات کشاورزی در هر منطقه متأثر از شرایط محیطی، محدودیت منابع و قیمت بازار است. چگونگی ترکیب عوامل فوق به همراه میزان کار و سرمایه‌ای که برای تولید انواع محصولات کشاورزی در یک واحد بهره برداری به کار می رود، می تواند سود یا زیان بهره بردار را تعیین کند. انتخاب صحیح ترکیب عوامل و رعایت نکات فنی تولید می تواند موجب سودآوری شود. حتی در صورتی که نکات فنی به بهترین وجه رعایت شوند ولی ترکیب زراعت ها مطابق اصول اقتصادی نباشد. تضمینی برای سوددهی فعالیت های کشاورزی نیست. با توجه به تنوع محصولات و امکان کشت آنها در مناطق مختلف و با توجه به نیازهای هر محصول به نهاده های کشاورزی و قیمت محصولات در بازار، سئوالی اساسی که هر بهره بردار باید به آن جواب درست بدهد تا سود خود را تضمین کند، آن است که چه الگویی از کشت محصولات مختلف مناسب منطقه اوست؟

پاسخ دادن به این سوال، با توجه به تعداد متغیرهای اخیر در آن، کار ساده‌ای نیست. در چند دهه اخیر برای پاسخ دادن به این گونه سئوالها، نظریه‌های ریاضی و آماری جالبی ابداع شده‌اند. آگاهی از این نظریه و نحوه کاربرد آنها در برنامه ریزی های منطقه‌ای می تواند موجب سوددهی فعالیت‌های کشاورزی و نهایتاً سبب توسعه مناطق شود. یکی از این نظریه‌ها، برنامه ریزی ریاضی است. برنامه ریزی ریاضی به صورت ایستا، پویا و در هر یک از این حالات بصورت قطعی یا تصادفی بکار گرفته می شود.

در این مقاله، ابتدا باختصار سیمای کشاورزی جهان از حیث تنوع محصولات کشاورزی و درجه اهمیت آنها بررسی می شود، سپس مقایسه‌ای از کشاورزی ایران و جهان به عمل می آید و نشان داده می شود که ایران دارای چه استعدادهایی بالقوه برای تولید انواع محصولات مختلف است.

بهره گیری از این استعدادها مستلزم برنامه ریزی های خاص علمی است. قالبهای برنامه ریزی علمی معرفی و از بین آنها روش برنامه ریزی ریاضی با تفصیل بیشتر بحث می شود. در پایان موردی از یک برنامه ریزی خطی برای فعالیت های کشاورزی منطقه‌ای از خراسان عرضه می شود تا الگویی برای دست‌اندرکاران فراهم شده باشد.